

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีอารยธรรมที่เป็นเอกลักษณ์สืบทอดกันมานับพันปี ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตที่มีความผูกพัน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ไม่มิชาติใดเหมือน ศิลปกรรมที่มีความประณีตและงดงาม ที่หาค่ามิได้ ซึ่งจะเห็นได้จากสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ เช่น บ้านเรือนไทย เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงงานช่างสิบหมู่ สิ่งเหล่านี้ล้วนบอกถึงเรื่องราวในอดีตที่ผ่านมาในแต่ละยุคสมัยที่มีลักษณะแตกต่างกัน แต่มีความเกี่ยวพันกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้

ปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อคนในสังคมมากขึ้น ทำให้วิถีชีวิตในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป การใช้ชีวิตจะต้องใช้ความเร่งรีบ จึงทำให้วิถีชีวิตในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ลดน้อยลง เช่น ประเพณีบางอย่างถูกลบเลือน วัฒนธรรมบางอย่างมีการเปลี่ยนแปลง ศิลปกรรม สิ่งปลูกสร้างใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ในขณะที่สังคมมีความเจริญเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ แต่โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งถึงว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาตินั้น กลับมีสภาพเสื่อมโทรมลง เพราะขาดการดูแล เอาใจใส่เท่าที่ควร ดังนั้นภาครัฐจึงหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับการทำนุบำรุง โบราณสถาน โบราณวัตถุให้มากขึ้น

ในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของโบราณสถาน โบราณวัตถุ นั้น จะต้องมิต้นทุนในการทำนุบำรุง ดังนั้นภาครัฐจึงควรจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการประเมินแล ซ่อมแซม โบราณสถาน โบราณวัตถุที่เกิดการเสื่อมโทรม ซึ่งงบประมาณที่รัฐควรจัดสรรให้ นั้นก็ยังไม่เพียงพอต่อการดูแลอย่างทั่วถึง เพราะเนื่องจากงบประมาณจะต้องนำไปจัดสรรในการพัฒนาทางด้านอื่น ๆ ของประเทศด้วย

การศึกษาเพื่อประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายในการบูรณะและซ่อมแซม วัดพระธาตุเบ็งสกัด วัดต้นแหลง วัดพระธาตุจอมทอง จะใช้วัดเหล่านี้เป็นกรณีศึกษา ซึ่งวัดพระธาตุเบ็งสกัด วัดต้นแหลง วัดพระธาตุจอมทอง มีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะ (Public goods) ซึ่งทุกคนสามารถใช้ประโยชน์จากสถานที่ได้อย่างเต็มที่และในที่สุด วัดพระธาตุเบ็งสกัด วัดต้นแหลง วัดพระธาตุ

จอมทอง ก็จะมีสภาพเสื่อมโทรมลง ดังนั้นการประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายในการบูรณะและซ่อมแซมวัดออกมาในรูปตัวเงินนั้น เพื่อที่จะช่วยให้ภาครัฐสามารถจัดลำดับความสำคัญของโครงการต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และมูลค่าเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญที่ประชาชนมีต่อวัดและคุณค่าในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมให้คงสภาพที่มีอยู่เสมอ และยังเป็นข้อมูลให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้ามาดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ เพื่อที่จะอนุรักษ์ให้อนุชนรุ่นหลังจะได้มีโอกาสใช้ประโยชน์ต่อไป

ในการศึกษาเพื่อประเมินมูลค่าความเต็มใจจ่ายในการบูรณะและซ่อมแซม วัดพระธาตุเบ็งสกัด วัดต้นแหลง วัดพระธาตุจอมทอง จะใช้วิธี Contingent Valuation Method (CVM) และหามูลค่าความเต็มใจจ่าย (Willingness to pay : WTP) ของประชาชน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มของประชาชนผู้ใช้ประโยชน์ (User) และกลุ่มประชาชนผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (Non-User) โดยแบ่งตามความเต็มใจที่จะจ่ายในรูปแบบของเงินบริจาคและในรูปแบบเข้ากองทุนทุกปี โดยสมมติให้มีการจัดตั้งหน่วยงานหรือกองทุนขึ้นมาดูแลในการอนุรักษ์ บูรณะและซ่อมแซมวัดและได้สมมติเหตุการณ์ให้สภาพวัดมีความเสื่อมโทรมลงหากไม่มีหน่วยงานหรือกองทุนเข้ามาดูแลจากผลการศึกษาของประชาชน 2 กลุ่มพบว่า

กลุ่มของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาลปัวนั้น ซึ่งจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.8 การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 54.8 การประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 51.6 โดยเฉลี่ยแล้วกลุ่มตัวอย่างจะประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำมากกว่าผู้ที่ไม่มียาได้ประจำ กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 9,001-12,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.6 ในส่วนของค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.8 กลุ่มตัวอย่างรู้จักวัด คิดเป็นร้อยละ 89.6 และทราบการฟื้นฟูวัด คิดเป็นร้อยละ 26.8 ในส่วนของผู้ที่เคยไปวัด คิดเป็นร้อยละ 76.8 ซึ่งสาเหตุของผู้ที่เคยไปส่วนใหญ่จะไปทำบุญในวันสำคัญต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 33.6 ประชาชนที่เต็มใจที่จะจ่ายเพื่ออนุรักษ์ ซ่อมแซมและบูรณะวัด ซึ่งพบว่าสาเหตุหลักที่ยินดีจะจ่ายเงินคือ เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ คิดเป็นร้อยละ 39.5 ประชาชนที่ไม่เต็มใจจะจ่ายเพื่ออนุรักษ์ ซ่อมแซมและบูรณะวัด ซึ่งพบว่าสาเหตุหลักที่ไม่ยินดีจะจ่ายเงินคือ มีรายได้น้อย และยินดีจะจ่ายถ้ามีรายได้มากกว่านี้ คิดเป็นร้อยละ 33.3 ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายได้มีส่วนในการตัดสินใจของประชาชนเป็นอย่างมาก

กลุ่มของประชาชนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ซึ่งเป็นประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดน่านซึ่งจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่

ในช่วง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.2 การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 50.4 การประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 46.4 กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ในช่วง น้อยกว่า 3,000 บาท ในส่วนของค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1,001-5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.8 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 35.2 ทราบการฟื้นฟูวัด คิดเป็นร้อยละ 8.0 ส่วนของผู้ที่เคยไปวัด คิดเป็นร้อยละ 22.4 ซึ่งสาเหตุของผู้ที่เคยไปส่วนใหญ่จะศึกษาศิลปกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย คิดเป็นร้อยละ 29.5 รองลงมาจะไปพักผ่อนหย่อนใจ คิดเป็นร้อยละ 29.5 ประชาชนที่เต็มใจที่จะจ่ายเพื่ออนุรักษ์ ซ่อมแซมและบูรณะวัด ซึ่งพบว่า สาเหตุหลักที่ยินดีจะจ่ายเงินคือ เพื่อเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ คิดเป็นร้อยละ 41.7 และประชาชนที่ไม่เต็มใจจะจ่ายเพื่ออนุรักษ์ ซ่อมแซมและบูรณะวัด ซึ่งพบว่าสาเหตุหลักที่ไม่ยินดีจะจ่ายเงินคือ มีรายได้น้อย และยินดีจะจ่ายถ้ามีรายได้มากกว่านี้ คิดเป็นร้อยละ 38.6 ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายได้มีส่วนในการตัดสินใจของประชาชนเป็นอย่างมาก

ค่าความเต็มใจจ่ายของประชาชนโดยใช้โดยใช้เทคนิคของการตั้งคำถามปลายปิดแบบถามครั้งเดียว (Close-Ended Single Bid) เป็นการบริจาคเข้ากองทุนทุกปี จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นประชาชนในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์หรือประชาชนทั่วไปที่มีได้ใช้ประโยชน์จะมีความเต็มใจจ่ายที่แตกต่างกัน โดย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่ต้องการบริจาคด้วยจำนวนเงิน 200 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.6 ประสงค์ที่จะไม่บริจาค คิดเป็นร้อยละ 35.2 และส่วนประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่ต้องการบริจาคด้วยจำนวนเงิน 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.2 และ ประสงค์ที่จะไม่บริจาค คิดเป็นร้อยละ 50.0 ในส่วนของการใช้เทคนิคของการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) เป็นการบริจาคครั้งเดียว จะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะเป็นประชาชนในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์หรือประชาชนทั่วไปที่มีได้ใช้ประโยชน์จะมีความเต็มใจจ่ายที่ไม่แตกต่างกัน โดย ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่ต้องการบริจาคด้วยจำนวนเงิน 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.0 มีผู้ประสงค์ที่จะไม่บริจาค คิดเป็นร้อยละ 36.4 ส่วนประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์ ส่วนใหญ่ต้องการบริจาคด้วยจำนวนเงิน 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 32.8 มีผู้ประสงค์ที่จะไม่บริจาค คิดเป็นร้อยละ 35.6 จากจากการสำรวจแบบคำถามแบบปลายเปิดและปลายปิด พบว่าในเขตพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จะให้ความสำคัญกับการจ่ายแบบเข้ากองทุนทุกปี แต่ในส่วนของในเขตพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์จะให้ความสำคัญกับการบริจาคแบบครั้งเดียว ซึ่งจากแนวทางนี้ก็จะเห็นว่าทั้งการตั้งกองทุนและหน่วยงานในการอนุรักษ์และบูรณะแบบจ่ายเข้าทุกปีเหมาะกับคนในพื้นที่ในเขตอำเภอปัว ส่วนการตั้งกองทุนและหน่วยงานในการอนุรักษ์และบูรณะแบบจ่ายครั้งเดียวเหมาะกับคนนอกพื้นที่เขตอำเภอปัว

ความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อมูลค่าความเต็มใจจ่ายแบบคำถามปลายเปิดของประชาชนในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ในการจ่ายแต่ละราคา ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย สถานภาพสมรส ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จะจบปริญญาตรี ในด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็น ข้าราชการ /รัฐวิสาหกิจ รายได้ต่อเดือนจะมีอยู่ 2 ช่วง คือ 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาท รายจ่ายเฉลี่ยจะมีอยู่ 2 ช่วง คือ น้อยกว่า 1,000 บาทและ 1,001-5,000 บาท ส่วนความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อมูลค่าความเต็มใจจ่ายแบบคำถามปลายเปิดของประชาชนในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ในการจ่ายแต่ละราคา ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย สถานภาพสมรส ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปีกับ 31-40 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จะจบปริญญาตรี ในด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็น ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ รายได้ต่อเดือนจะมีอยู่ 2 ช่วง คือ 6,001-9,000 บาท และ 9,001-12,000 บาท รายจ่ายเฉลี่ยจะมีอยู่ 2 ช่วง คือ น้อยกว่า 1,000 บาทและ 1,001-5,000 บาท ส่วนความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อมูลค่าความเต็มใจจ่ายแบบคำถามปลายเปิดของประชาชนในพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์ในการจ่ายแต่ละราคา ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย สถานภาพโสด จะยอมจ่ายมากกว่า ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 21-30 ปีกับ 41-50 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จะจบปริญญาตรี ในด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็น ข้าราชการ /รัฐวิสาหกิจ รายได้ต่อเดือนจะมีอยู่ 2 ช่วง คือ น้อยกว่า 3,000บาท และ 9,001-12,000 บาท รายจ่ายเฉลี่ยจะมีอยู่ 2 ช่วง คือ น้อยกว่า 1,000 บาทและ 1,001-5,000 บาท ส่วนความสัมพันธ์ของปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมต่อมูลค่าความเต็มใจจ่ายแบบคำถามปลายเปิดของประชาชนในพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์ในการจ่ายแต่ละราคา ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย สถานภาพโสดจะเต็มใจจ่ายมากกว่า ช่วงอายุต่ำกว่า 21 ปีกับ 21-30 ปี ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จะจบปริญญาตรี ในด้านการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะเป็น ข้าราชการ /รัฐวิสาหกิจ รายได้ต่อเดือนจะมีอยู่ 2 ช่วง คือ น้อยกว่า 3,000 บาท และ 9,001-12,000 บาท รายจ่ายเฉลี่ยจะมีอยู่ 2 ช่วง คือ น้อยกว่า 1,000 บาทและ 1,001-5,000 บาท

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาเรื่อง ความเต็มใจจ่ายในการบูรณะและซ่อมแซมวัดพระธาตุเบ็งสกัด วัดต้นแหลง วัดพระธาตุจอมทอง ทำให้เราทราบว่า วัดซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ กำลังเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการเข้าไปใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเต็มที่ เพราะวัดมีลักษณะเป็นสินค้าสาธารณะ และการถูกทำลายโดยสภาวะทางธรรมชาติ

ในการดูแลวัดที่มีอายุเก่าแก่และมีสภาพเสื่อมโทรมนั้น เป็นหน้าที่โดยตรงของ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของวัดที่จะต้องคอยดูแล และปรับปรุงสภาพวัดให้ดีขึ้นเสมอ แต่ ข้อจำกัดทางงบประมาณของวัดที่มีไม่เพียงพอต่อการทำนุบำรุงวัดให้มีสภาพที่ดีอยู่เสมอ ดังนั้น ภาครัฐจึงต้องเข้ามาสนับสนุนด้วยการจัดสรรงบประมาณที่จะนำมาบูรณะ และซ่อมแซมวัดต่อไป จากการศึกษามูลค่าความเต็มใจจ่าย สามารถนำข้อมูลที่ได้จากประชาชนในการตอบ แบบสอบถามนั้น มาใช้กับมาตรการของภาครัฐในการดูแลมรดกทางวัฒนธรรมได้ดังนี้

ในการดูแลวัดให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ อาจจะต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานหรือกองทุนขึ้นมา ซึ่งทำหน้าที่ในการดูแลเงินที่ประชาชนบริจาคแก่ทางวัดหรือบริจาคให้กับหน่วยงานหรือกองทุน เอง โดยจะนำเงินบริจาคส่วนนี้ไปทำนุบำรุงวัดต่าง ๆ ที่เกิดความเสียหาย ซึ่งอยู่ในการดูแลของ หน่วยงานหรือกองทุน โดยไม่ต้องรอนงบประมาณจากทางภาครัฐ เพราะอาจจะต้องใช้เวลานาน แต่ ถ้าจำนวนเงินในการบูรณะวัดมีไม่เพียงพอก็อาจจะของบประมาณจากภาครัฐต่อไป

การศึกษาพบว่า การนำเงินเข้ากองทุนนั้นเขตพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์นั้นควรมีการจัดตั้ง กองทุนเพื่อจ่ายแบบเข้ากองทุนทุกปีโดยอาจจะเป็นสมาชิกในกองทุนโดยเมื่อสังเกตจากมูลค่าที่จาก เปรียบเทียบสองพื้นที่พบว่าพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จะยินดีจ่ายในราคาต่าง ๆ มากกว่าพื้นที่ที่มีได้ใช้ ประโยชน์อยู่มากและประชาชนที่ไม่ยินดีจ่ายของพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ก็มีอัตราส่วนที่น้อยกว่ามาก และมีข้อสนับสนุนจากการเปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของสองพื้นที่ คือในส่วนของ ช่วงอายุของการยินดีจ่ายมากที่สุด พบว่าพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จะมีช่วงอายุน้อยกว่าพื้นที่ที่มีได้ใช้ ประโยชน์ และอีกนัยหนึ่งพบว่า ช่วงอายุของพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จะมีอัตราการจ่ายที่มากกว่าพื้นที่ที่ มีได้ใช้ประโยชน์ แสดงให้เห็นว่าเยาวชนในเขตของพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จะให้ความสำคัญในการ อนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมมาก และอีกนัยหนึ่งพบว่า ในส่วนของช่วงรายได้นั้นพบว่า ช่วงของรายได้ ในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จะมากกว่าช่วงของรายได้ของพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์ ในการยินดีจ่ายมาก ที่สุด และอีกนัยหนึ่งพบว่า ช่วงของรายได้ของพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จะมีอัตราการจ่ายที่มากกว่าพื้นที่ ที่มีได้ใช้ประโยชน์ แสดงให้เห็นว่ารายได้สูงขึ้นก็มีส่วนในการจ่ายเข้ากองทุนแบบทุกปีมากขึ้น

ในส่วนเขตนอกพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์นั้นอาจจะมีการจัดตั้งเป็นกองทุนบ้าง เก็บตามจิต ศรัทธา โดยสังเกตได้จากมูลค่าที่ยินดีจ่ายของประชาชนในเขตพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์จะยินดีจ่าย ในราคา 100 บาทสูงกว่าประชาชนในเขตพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ และจะมีข้อสนับสนุนจากการ เปรียบเทียบปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของสองพื้นที่ ช่วงของรายได้ในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จะ มากกว่าช่วงของรายได้ของพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์ ในการยินดีจ่ายมากที่สุด แต่อีกนัยหนึ่งพบว่า ช่วงของรายได้ของพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์จะมีอัตราการจ่ายที่น้อยกว่าพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์ แสดง ให้เห็นว่า พื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์จะยอมจ่ายแบบครั้งเดียวแต่ราคาไม่สูงมากเพราะรายได้น้อย

และภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงความสำคัญของวัด ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในวัด และการอนุรักษ์วัดโบราณที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ เพราะเห็นได้จากการที่ทั้งพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์กับพื้นที่ที่มีได้ใช้ประโยชน์นั้นไม่ทราบว่าวัดมีการฟื้นฟูบูรณะในอัตราที่สูงกว่าทราบการฟื้นฟู โดยอาจจะผ่านทางสื่อโฆษณาทางหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และคลื่นวิทยุท้องถิ่น และให้ประชาชนทราบถึงรายละเอียดของหน่วยงานหรือกองทุนที่รับบริจาค เพราะมีประชาชนส่วนมากมิได้ใช้ประโยชน์จากวัดนั้น ๆ แต่ต้องจากจะบริจาคเพื่อประโยชน์ในด้านอื่น ๆ อีกด้วย ในการสำรวจครั้งนี้พบว่าเมื่ออัตราการไม่ยินดีจ่ายอยู่มากพอสมควร ทางภาครัฐควรมีการจัดตั้งโครงการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ขึ้น เพื่อเป็นอีกทางหนึ่งในการเพิ่มงบประมาณในการทำนุบำรุงวัด โดยอาจจะมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียม ซึ่งอาจจะกำหนดค่าธรรมเนียมของนักท่องเที่ยวแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์และประเภทของนักท่องเที่ยว

5.3 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดของระยะเวลาในการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นในอนาคตจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่ใช้ประโยชน์และประชาชนที่มีได้ใช้ประโยชน์ในการหามูลค่าความเต็มใจจ่ายในการอนุรักษ์ บูรณะและซ่อมแซมวัด ความเต็มใจจ่ายในการบูรณะและซ่อมแซม วัดพระธาตุเบ็งสกัด วัดต้นแหลง วัดพระธาตุจอมทองนั้น เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรในจังหวัดน่านแล้วจะเห็นได้ว่าตัวอย่างที่ใช้มีจำนวนน้อยทำให้ข้อมูลที่สำรวจมายังเชื่อถือได้ระดับหนึ่ง เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ใช้เวลาในการสำรวจไม่มากนัก เพราะใช้ค่าความคลาดเคลื่อนค่อนข้างมากจากสูตร Taro Yamane ในการคำนวณ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปถ้ามีเวลามากพอในการสำรวจควรที่จะใช้จำนวนของกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่านี้ โดยอาจจะใช้ระดับความคลาดเคลื่อนที่ต่ำกว่านี้

2. การสมมติเหตุการณ์ในการหามูลค่าความเต็มใจจ่าย

การสมมติเหตุการณ์ในการหามูลค่าความเต็มใจจ่ายในการอนุรักษ์ บูรณะและซ่อมแซมวัดความเต็มใจจ่ายในการบูรณะและซ่อมแซม วัดพระธาตุเบ็งสกัด วัดต้นแหลง วัดพระธาตุจอมทองนั้น จะเห็นได้ว่าใช้เหตุการณ์ในด้านลบเพื่อประเมินค่า ซึ่งเป็นเหตุการณ์สมมติให้วัดมีสภาพที่แย่งด้านเดียว ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรจะสมมติเหตุการณ์หลาย ๆ ด้าน เพื่อให้ประชาชนได้เปรียบเทียบสถานการณ์ในการหามูลค่าความเต็มใจที่จะจ่ายออกมา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการหามูลค่าความเต็มใจจ่าย

การหามูลค่าความเต็มใจจ่ายในการอนุรักษ์ บำรุงและซ่อมแซมวัด ความเต็มใจจ่ายในการบูรณะและซ่อมแซมวัดพระธาตุเบ็งสกัด วัดต้นแหลง วัดพระธาตุจอมทองนั้น ได้ใช้ CVM เป็นเครื่องมือในการหามูลค่าความเต็มใจจ่าย โดยการตั้งคำถามแบบปลายปิดแบบถามครั้งเดียว (Close-Ended Single Bid) และการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไปนั้น ควรจะใช้เครื่องมือทาง เศรษฐศาสตร์อื่น ๆ จะเห็นได้จากว่าการศึกษานี้มีอัตราการไม่ยินดีจ่ายมากพอสมควร ในการศึกษารุ่นต่อไปอาจจะมีการศึกษาทางด้าน Travel Cost Method เพื่อสมมติเหตุการณ์ในการเก็บค่าธรรมเนียมจากนักท่องเที่ยวเพื่อเข้ากองทุนได้อีกทาง เพราะในอนาคตนั้น จังหวัดน่านมีแนวโน้มที่นักท่องเที่ยวจะมากขึ้น ซึ่งอำเภอปัวก็เป็นแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งของจังหวัดและยังเป็นทางผ่านที่จะไปเขตแดนประเทศลาวอีกด้วย